

MONDLITERATURO.

La Ovals Portreto

de Edgard Poe (*)

La kastelo, en kiun mia servisto riskis enrompi, por ke mi ne estus devigata pasigi la nokton sub libera ĉielo, estis unu el tiuj konstruaĵoj, kies grandiozo estas miksata per malgajeco kaj kiuj, dum malrapidaj centjaroj, staris meze de la Apenina montaro, same en la realeco kiel en la fantazio de mistress Radecliffe. Laŭ ĉia versaĵneco, ĝi estis forlasita nur dum kelka tempo kaj antaŭ nelonge. Ni enloĝigis nin en la plej malgranda kaj la malplej luksege meblita ĉambro. Ĝi estis en turo malproksima de la kastelo. Ĝia ornamado estis riĉa, malgraŭ ĝia kaduka kaj malnova stato. La muroj estis kovritaj per tapetoj kaj ornamitaj per multnombraj kaj diversaj armilkolektoj kaj ankaŭ per eksterordinara nombro da modernaj pentraĵoj, efektive plenaj je vivo, en framoj luksigitaj per orumitaj arabeskoj. Tiuj pentraĵoj - ne nur pendigitaj sur la muraj partoj kun la plej granda supraĵo, sed eĉ en la multaj anguloj, kiuj rezultis el la stranga arĥitekturo de la ĉambro, — tiuj pentraĵoj do, per efiko de pligrandiĝanta emocio, estigis en mi specon de sorĉa allogo. Ĉar jam mallume estis, mi al Pedro ordonis fermi la pezajn fenestrokovrilojn de la ĉambro, ekflamigi ĉiujn brakojn de granda kandelungaro, kiu staris apud mia lito, kaj forŝovi la kurtenojn el nigra veluro, kiuj ĉirkaŭis la liton. Tiuj aranĝoj celis permesi al mi, kiam mi ne povus dormi, ĝue rigardadi laŭvice la pentraĵojn kaj legi verketon, trovitan sur la kapkuseno kaj kiu kritikis kaj klarigis tiujn pentraĵojn. Longtempe, longtempe mi legis; pie mi rigardis. La horoj forflugis dum rapida belbrilegeco kaj la profunda noktomezo subite alvenis. Ĉar la kandelungaro ne estis metita laŭ mia plaĉo, mi etendis mian manon, tre singardeme, por ne interrompi la dormon de mia servisto kaj mi ĝin metis tiel, ke ĝi ĵetu siajn radiojn pli rekte sur la libron.

Sed tiu gesto havis efikon, kiun mi tute ne povis antaŭvidi: la lumo de la vaskandeloj — ili estis multnombraj — falis nun en angulon

(*) Edgard Allan Poe, la fama amerika verkisto, naskiĝis en Boston en 1899 kaj mortis en Baltimore en 1849. Same kiel lia vivo, lia genio estis turmenta kaj dolora. Lia imago, ekscitita per la alkoholo, plej volonte vagadis en infernaj konceptoj kaj lia analiza talento majstre priskribas terurajn sentojn. Kvankam Poe estas ĉefe konata pro siaj "Eksterordinaraj Historioj", li ankaŭ estis genia poeto; inter liaj poemoj estas veraj perloj, kiel la stranga "La Korvo".

de la ĉambro, ĝis tiam mallumigita per la ombro de unu el la fostoj de la lito. Pentraĵo, kiun mi ne jam vidis, ekaperis en plena klareco. Estis la portreto de juna fraŭlino baldaŭ mature viriniĝonta. Mi ekrigardis tiun pentraĵon kaj tuj mi fermis la okulojn. Kial? Mi ne tuj komprenis. Sed, tenante la palpebrojn ŝlositajn, mi demandis kial mi ilin fermis. Estis senkonscia movo por lasi al mi la tempon por pripensi, la tempon por certigi min ĉu ne estis vida iluzio, la tempon por kvietigi mian fantazion kaj ĝin prepari por pli trankvila kaj pli efika pririgardado. Post kelkaj momentoj mi rerigardis la portreton, streĉe ĉi tiun fojon.

Nun, eĉ se mi volus, mi ne povus dubi pri la atesto de miaj okuloj. Ĉar la unua radio de la kandeloj sur tiu pentraĵo havis la efikon forigi la revan mirkonsterniĝon en kiun miaj sentoj estis enprofundiĝintaj kaj samtempe min revenigi al la kutima vivo.

La portreto, mi jam diris, estis tiu de juna fraŭlino. Estis nur la kapo kaj la ŝultroj, vinjete pritraktita laŭ teknika esprimo kaj videble pentrita laŭ la stilo de Sully. La brakoj, la brusto kaj eĉ iom el la ĉarma hararo fondiĝis nesentiĝeble en la neprecizan sed tamen profundan ombron, el kiu konsistis la fono. La kadro estis ovala, luksege orumita kaj filigranita laŭ la maŭra maniero. Kiel arta produkto, oni ne povis imagi ion pli mirindan ol la pentraĵo mem. Sed eble estis nek ĝiaj kvalitoj de efektivigo nek la senmorta beleco de la fizionomio, kiuj estigis en mi tian subitan kaj fortan emocion. Mi ankaŭ ne povis supozi, ke mia fantazio forprenita de sia dormeto, estus preninta tiun vizaĝon por tiu de vivanta virino. Mi min mem tuj certigis, ke la maloftaĵoj de la desegnaĵo, la vinjetmaniero, la formo de la kadro tuj forigos tian ideon. Atenteghe pensanta pri tiuj diversaj aferoj, mi restis eble tutan horon, duone kuŝanta, duone sidanta kun la okuloj fiksitaj sur la portreton. Fine mi komprenis la veran sekreton de la impreso, kiun tiu portreto faris sur min kaj mi min refaligis sur la liton. Mi ekkonsciis, ke la magio de tiu pentraĵo rezultis el la vivesprimo, tute simila al la vivo mem. Unue mi tremis pro tio, fine mi restis konfuzo emociita, konsternita. Turmentita pro tiu fortega kaj respekta emocio, mi remetis la kandelaron sur ĝian antaŭan lokon. La objekto de mia febra agitado estante tiamaniere kaŝita antaŭ miaj rigardoj, mi pasie prenis la libreton, kiu preparolis tiujn pentraĵojn kaj ilian historion. Mi turnis la foliojn ĝis la numero, kiu temis pri la ovala portreto kaj mi legis tiun strangan kaj misteran raporton: "Ŝi estis fraŭlino eksterordinare bela kun tiel afabla kiel gaja karaktero, ŝi ekkonis la pentriston, lin amis kaj edziniĝis kun li, kiu pasie amis sian duan edzinon: sian arton. Sed ŝi amis ĉion kaj nur malamis la arton, kiu estis ŝia konkurantino. Ŝi nur timis la paletrojn kaj la penikojn kaj ĉiujn ilojn, kiuj forigis de ŝi la

vizaĝon de la amato. Do estis teruraĵo por la sinjorino, kiam la pentristo ekvolis pentri la portreton de sia juna edzino mem. Sed ŝi estis humila kaj obeema kaj dum multaj longaj semajnoj ŝi sidis tre malĝoja, tre dolĉa en la alta mallumeta salono de la turo, kie la taglumo falis nur sur la blankan, pentrotan tolaĵon. Sed la pentristo metis tutan sian artemon en sian laboron, kiu ĉiutage, ĉiuhore pli kaj pli progresis. Kaj estis homo pasiema, silentema, kiu perdiĝis en siajn revojn. Tiel eĉ, ke li ne rimarkis, ke la lumo kiu tiel pale falis en tiun turon velkigis la sanon de lia edzino. Ĉiuj vidis ŝin malfortiĝanta, sed ne li. Tamen ŝi ĉiam ridetis, ŝi neniam plendetis, ĉar ŝi vidis ke la fama pentristo trovis pasiegan, febran ĝuon, farante sian taskon. Kaj vere ĉiuj, kiuj venis por vidi la portreton, mallaŭte rimarkigis unu al la alia la perfektan similecon.

Sed fine, kiam la laboro estis preskaŭ finita, estis al neniu permesate eniri en la turon; la pentristo pro la blinda fervoro nur tre malofte deturnis siajn okulojn de la pentraĵo. Kaj li ne volis vidi ion alian krom la koloroj, kiujn li pentris sur la pentraĵo; li ilin ĉerpis el la sano de tiu, kiu sidis antaŭ li.

Kaj kiam multaj semajnoj estis forpasintaj kaj kiam lia laboro estis preskaŭ tute finita, la animo de la sinjorino ŝanceliĝis kiel la flamo en lanterno. Ankoraŭ tie kaj ĉi tie plibonigon kaj li finis. Dum kelkaj momentoj la pentristo ekstaze alrigardis sian laboron, sed dum li ĝin fikse rigardis, jen li subite iĝis tre timema kaj tre pala, li estis konsternita; kaj li per terura voĉo ekkriis: "Estas ja la vivo mem!" Tuj li sin turnis al la amatino: *Ŝi estis morta.*

Esperantigis EDGARD VERHEYDEN.

1830 - 1930.

Funebra Datrevena Festo por la Flandioj.

C. — EN LA ARMEMO. (Daŭrigo).

1916-1918: En la pŭnkolonioj en Fresnes, Auvours, Ruchard, Orléans, Calais, k.t.p., 90% el la punitoj estas Flandroj. En Fresnes, super la enirejo de la malliberejo estis skribite: „Ĉi tie oni eniras kiel leono kaj eliras kiel ŝafido!”

Je la enkarcerigo la knaboj estis antaŭe batataj de 4 viroj per kaŭĉukbastonoj. Dua tombejo estis necesa...

El „Vlaanderens Weezang aan den IJzer”: „Ĉiuj soldatoj el la ekzerco-kampo de Auvours povas atesti, ke la malliberuloj serĉis la pankrustojn ĝis en la malpuraĵoj por malakrigi sian mal-saton.”